

Јелена Максимовић
Универзитет у Крагујевцу
Педагошки факултет
Јагодина

УДК:77.044:070
ИД БРОЈ: 171632652
Претходно саопштење
Примљен: 25. август 2009.
Прихваћен: 8. октобар 2009.

ФОТОГРАФИЈА КАО СРЕДСТВО ВИЗУЕЛНОГ КОДА У НОВИНСКОЈ ВЕСТИ

Айсџиракџи: Новинска вест је пренствено обликована језичким кодом, али и ванјезичка средства имају своју улогу у преношењу информације. У раду се анализира улога фотографије у новинској вести, посматра се усаглашеност фотографије са тематском страном вести, насловним блоком, али и осталим средствима визуелног кода.

Кључне речи: фотографија, новинска вест, јавно информисање, публицистички стил, ванјезички функционални појачивачи.

Стил изражавања новинара условљен је особеностима и законитостима различитих жанрова, као и специфичностима канала којима шаљу своју поруку до реципијената. Новинска вест не може бити обликована на исти начин као вест у другим медијима, нити би им одговарала у облику који има у штампи. „Како физичка својства канала одређују природу кода, новине могу бити канал само за поруке остварене писаним поткодом вербалног кода или визуелним кодом, реализованим у виду цртежа, илустрације или фотографије“ (Васић 1995: 27). Вест у штампи добија одређено место на страни, одређену страну, начин прелома, величину слова, фонт, графичка средства, антрофиле – све у зависности од њеног друштвеног значаја, док ће у другим медијима у ту сврху послужити друга средства. „Природа новинарског посла, а посебно израда дневних новина – брзина којом се ради и мисли, број наслова које треба формулисати, недостатак времена, кадра и сл., отежава испуњавање ових циљева, те се употребом нејезичких, графичких средстава (већа слова у односу на текст, другачији модел, боја и сл.) надопуњују вербална средства, а текст чини ‘видљивијим’ “ (Коњик 2006: 33).

Тошовић (2002: 245-246) као битне особине сваког публицистичког текста издваја актуелност, оперативност, скретање пажње на оно о чему се саопштава и сензационалистички метод пласирања информације. На овом месту су за нас посебно значајне последње две карактеристике које су међусобно повезане јер, како на истом месту каже Тошовић, – сензационалистички ме-

тод пласирања информације повећава тираж, привлачи пажњу, повећава популарност, провоцира и шокира. Фотографија је најзаступљеније средство визуелног кода којим се ови циљеви остварују у новинским вестима.

Корпус

Предмет нашег истраживања биће искључиво вести објављене у писаним српским медијима, при чему нас интересује и „озбиљна“ и „жута“ штампа. У овом раду анализираћемо корпус који чине 504 вести, објављиване од октобра 2007. до априла 2008. године, ексцерпирани из следећих дневних листова:

Блиц, 169 вести,
Press, 165 вести,
Ало, 47 вести,
Курир, 32 вести,
Полиџика, 31 вест,
Вечерње новосћи, 20 вести,
Правда, 20 вести,
Данас, 13 вести,
Газета, 7 вести.

Анализа трађе

Међу ванјезичким функционалним појачивачима¹ у публицистичком функционалном стилу, у које убраја пре свега фотографију, карикатуру, цртеж, виџету, оквир и графичку обраду слова, Тошовић (1991, 13) посебно издваја фотографију². Слика у публицистичком стилу има за циљ да привуче пажњу, конкретизује и допуни текстуалну информацију и разбије просторну монотонију (Тошовић 1991: 13).

Од 504 вести 171 вест у служби ванјезичких функционалних појачивача вербално изнете информације има средства визуелног кода, пре свега у виду фотографије (166 вести), а мањи број вести има допуну у виду различитих слика: амблеми (2 вести), цртежи (3 вести) и портрет (1 вест). Вести допуњене фотографијом могу се разврстати на неколико скупина, што ћемо представити следећим табеларним приказом:

¹ „У семиотици функционалних стилова посебно мјесто заузимају схеме, скице, цртежи, табеле, спискови, графички знаци, слике, карикатуре, звуци и др. Наиме, ма колико богат, развијен и усавршен, природно-језички код није у стању да сам преноси сву могућу информацију. Стога се у просторну раван природнојезичког кода понекад уносе нејезичка семиотичка средства чија се функција састоји у допуњавању, прецизирању и појачавању информације коју преноси језички систем знакова. Таква средства назваћемо ванјезичким функционалним појачивачима“ (Тошовић 1991: 13).

² „Слика у ПС има три основне функције: да привуче реципијентову пажњу, да конкретизује и допуни текстуалну информацију и да разбије просторну монотонију. У зависности од намене слика добија у композицији новинског простора своје мјесто, своје димензије, своју боју. Битно је истаћи да она увијек кореспондира са природно језичким кодом“ (Тошовић 1991: 13).

Табела 1.

модел	садржај фотографије	питање	бр. вести у којима се јавља
1.	личност	ко?	76
2.	догађање	шта?	53
3.	место дешавања	где?	14
4.	више актера који позирају	ко?	11
5.	предметни свет	чиме?	8

У табелу бр.1. нису ушла два модела фотографија заступљена врло малим бројем примера: 2 вести илустроване фотографијама животиња (модел б) и 2 вести илустроване детаљем са фотографије (модел 7).

Приметно је да су фотографије личности најфреквентније. При том фотографије модела а) и модела г) носе одговор на исто питање, те заједно чине најбројнију скупину, сачињену од 87 вести, што чини 52,4% вести нашега корпуса које су илустроване фотографијом, тј. нешто више од половине тих вести.

Анализа композиције и језика мора бити повезана са анализом садржаја (Милановић 2000: 632), међутим, и када посматрамо усаглашеност вести са ванјезичким елементима који је допуњују, морамо се осврнути на њихову условљеност садржином вести. Ако посматрамо модел а) из табеле бр.1, имајући у виду тему вести и личности чије фотографије прате текст, долазимо до следећег табеларног прегледа заступљености овог модела вести:

Табела 2.

модел	област	личности	бр. вести
1. а	политика	политичари	35
1. б	култура	музичари (15), глумци (3), писци (3)	21
1. в	спорт	спортисти (9), тренери (2)	11
1. г	криминал	починиоци (3), жртве (2)	5
1. д	црква	патријарх Павле (2), папа Бенедикт XVI (2)	4

Модел 1.а показује се најфреквентнијим, а најчешће се ради о вести базираној на изјави личности из света политике, државног врха, ауторитету на кога се новинар позива, обезбеђујући вести фактографичност и појачавајући тај ефекат ауторитативности фотографијом личности коју цитира или парафразира. При том се презиме личности најчешће појављује у наслову, ређе у поднаслову.

Неки од наслова вести модела 1.а у којима се презиме политичара:

- „Поповић: Биће довољно струје“ (*Press*, 19.12.2007, 8);
- „Коштуница: Преузимамо иницијативу око Космета“ (*Блиц*, 9.11.2007, 2);
- „Грубјешић: Избори решавају кризу“ (*Политика*, 8.3.2008, 05);
- „Динкић остаје у Влади, Илић не може да га избаци“ (*Правда*, 8–9.3.2008, 2, (фотографија В. Динкића));
- „Дулић расписује изборе 13. децембра“ (*Блиц*, 4.12.2007, 3);
- „Власт у Скопљу љута на Ђелића“ (*Ало!*, 7.12.2007, 2);
- „Микавица избачен из ДСС“ (*Блиц* (7.12.2007, 3);
- „Саслушање Давинића због афере 'сателит'“ (*Ало!*, 21.12.2007, 3).

Име и презиме политичара у вести коју прати његова фотографија може само представљати наднаслов, док наслов чини сажета парафраза његових речи или може бити уклопљено у неку језичку конструкцију (наднасловне подвукла Ј. М.; код вести у којима наслов представља паразу, наведен је и наслов зарад илустрације; пренети су и графостилистички поступци којима је презиме политичара истакнуто):

- „► **Вук Јеремић: Неопходан компромис**“ (*Курир*, 6.12.2007, 4);
- „► **Милорад Додик: Споразум у фебруару?**“ (*Курир*, 21.12.2007, 4);
- „**ВУК ЈЕРЕМИЋ ЗА PRESS Не дамо Косово!**“ (*Press*, 10.12.2007, насловна);
- „**АЛЕКСАНДРУ ВУЧИЋУ ПРЕТИ ОПТУЖБА ИЗ ХАГА**“ (*Вечерње новостии*, 21.12.2007, 12);
- „**ИСТРАГА ПРОТИВ БИВШЕГ МИНИСТРА ПРВОСЛАВА ДАВИНИЋА**“ (*Вечерње новостии*, 21.12.2007, 12);
- „**ДОДИК ОЧЕКУЈЕ ПУШТАЊЕ БИЉАНЕ ПЛАВШИЋ**“ (*Вечерње новостии*, 21.12.2007, 6).

Модел 1.б чине вести из домена културе допуњене фотографијом личности о којој текст говори. Као и код модела 1.б, у највећем броју случајева име и/или презиме личности са слике појављује се у наслову, ређе у наднаслову.

У насловима вести модела 1.б имамо два примера у којима се презиме (секундарни антропоним) појављује као прва реч наслова, на иницијелној, стилски маркираној позицији: „Јоксимовић у Аустралији“ (*Блиц*, 13.11.2007, 27); „Хандке пише драму о партизанима“ (*Блиц*, 25.11.2007, 12); док се у примеру „Марка посвећена Синатри“ (*Ало!*, 7.12.2007, 15) презиме јавља на финалној позицији у наслову. Примарни антропоним (лично име) налазимо у само једном наслову у оквиру модела 1.б: „Бомбом на Северину“ (*Курир*, 15.12.2007, 12). Име и презиме се у једном примеру јавља као део шире језичке конструкције („Сервантес награда Аргентинцу Хуану Хелману“ (*Блиц*, 2.12.2007, 13)), а чешће се јавља на већ поменутој стилски маркираној позицији: „Карлос Сантана се разводи“ (*Блиц*, 3.11.2007, 20); „Хју Грант на сликама зарађује милионе евра“ (*Ало!*, 7.11.2007, 16); „Такеши Китано у Римској дворани“ (*Блиц*, 9.11.2007, 21); „Робија Вилијамса преварили пријатељи“ (*Блиц*, 3.11.2007, 21). Надимци се јављају ретко: „Кавали тврди да је Џеј Ло у

другом стању“ (Блиц, 3.11.2007, 13); „Чола у новогодишњем програму ХРТ“ (Блиц, 11.11.2007, 15). У оба примера реч је у вести коју потписује В. Ђ. Ђура, музичар и новинар, па не чуди што у насловима користи надимке познатих личности из света музике, својих колега, Здравка Чолића и Џенифер Лопез.

У *Блицу* налазимо примере у којима се име и презиме личности из света музике јавља у наднаслову као неконгруентни атрибут у генитиву, док наслов чини именичка синтагма којом се истиче оно због чега је та личност заступала да штампа пише о њој:

„Перформанс Снежане Арнаутовић: Активно учешће посетилаца“ (Блиц, 3.11.2007, 13), наднаслов је подвучен сивом линијом;

„Концерт пијанисте Стивена Гутмана Музика за Гиниса“ (Блиц, 7.12.2007, 21), подвукла Ј. М.; наднаслов је смештен у празан простор на фотографији, поред лика пијанисте;

„Сервантес награда Аргентинцу Хуану Хелману“ (Блиц, 2.12.2007, 13).

Само три примера међу вестима овог модела немају антропоним у насловном блоку, али је у две вести он исписан испод слике (у једној испод слике младог песника Фарука Шехића у вести „Песме ’Прегажене генерације““ (Блиц, 25.1.2008, 20), а у другој испод слика пијанисте Пјотра Андержевског и пијанисткиње Наташе Вељковић, у вести „Циклус „Великани музичке сцене“ у Коларцу“ (Блиц, 3.11.2007, 13)), док се у трећем примеру не појављује ни ту, јер се ради о светски познатој поп-певачици Мадони, па би име испод слике било редундантно.

У наслову вести „Глумац Шија Лебеф ухапшен у Чикагу“ (Блиц, 3.11.2007, 27) уз антропоном стоји *nomina agentis*, а вест почиње реченицом: „Млади глумац Шија Лебеф, који се прославио улогом у филму „Transformers“, ухапшен је прекојуче у апотеци у Чикагу...“. Будући да име младог глумца још није познато свим примаоцима поруке, тј. бројној и разуђеној публици дневне штампе, у наслову је употребљено уз назив његовог занимања. Именичку синтагму са *nomina agentis* налазимо и у наслову „Гитариста Куста освојио Пољску“ (Press, 10.12.2007, 24). У вести коју прати фотографија Емира Кустурице на сцени са електричном гитаром у рукама. У наслову је уз његов надимак употребљена именица „гитариста“, али из потпуно другачијих разлога него у претходном примеру. Текст извештава да је „Куста показао не само да је један од најбољих европских режисера, већ да није лош ни као гитариста“. Та информација смештена је на финалну, стилски маркирану позицију и заједно са насловом чини оквир вести, заокружујући информацију коју наслов наговештава.

Вести које припадају моделу 1.в приказују спортисте током игре, у покрету или тренере који гестикулирају док нешто објашњавају. Вести модела 1.г представљају обавештења за јавност која даје полиција и пропраћене су фотографијама осумњичених или жртава. Две вести из групе 1.д говоре о здравственом стању патријарха Павла („Патријарх у лошем стању“ (Блиц, 18.11.2007, 4); „Патријарх мало боље“ (Блиц, 2.12.2007, 9)). То су тзв. вести

у низу јер извештавају о развоју неке ситуације током одређеног временског периода. Пропраћене су фотографијама патријарха начињеним пре смештања на ВМА – прва током обрађања јавности, друга током службе. Друге две вести из ове групе представљају агенцијске вести о изјавама папе Бенедикта XVI поводом пошаст модерног доба: „Папа жали због ’потрошачког менталитета’“ (Press, 10.12.2007, 20); „Папа напао борце против глобалног загревања“ (Press, 14.12.2007, 20). При том, обе вести су идентичне у погледу графостилистичког поступка (светлоплава позадина, слика у боји изнад текста вести, исти фонтови), као и простора који заузимају, дужине вести и наслова смештеног у три реда, па илуструју стварање стереомоделне форме вести која штеди време приликом припреме новина за штампу.

Моделу 2 припадају вести допуњене фотографијом неког догађаја и они чине 31,93% укупног броја вести с фотографијом, тј. отприлике трећину тог корпуса. Највише је фотографија на којима се приказује хапшење, увиђај на месту саобраћајне нестреће или провале, пожар у затвору, трагање или извлачење тела из воде или обезбеђивање неког догађаја на ком је присуство полиције неопходно због могућих инцидента, као што је случај у вести „Плаваши чувају педере“³ (Курир, 16.12.2007, насловна); једна од особа на слици крије лице, подигнувши крагну јакне, а остали ликови су замагљени, док у тексту испод слике стоји: „Снаге реда и безбедности под пуном ратном опремом и са псима обезбеђивали геј журку у центру града. На партију биле многе личности из јавног и политичког живота“. Вести црне хронике доносе драматичне новости, а фотографија догађаја доприноси напетости и даје динамички карактер вести.

На другом месту по заступљености су вести које извештавају о договорима политичара, сусретима државника или дешавањима у скупштини, пропраћене фотографијама на којима се воде преговори или заседа, чија је сврха да дају веродостојност, потврде сусрет двојице државника и сл. Издвојимо вести о активностима политичара илустроване занимљивим фотографијама које привлаче пажњу и изненађују јер се разликују од осталих примера на којима политичари мирно седе и разговарају. Први пример је вест под насловом „Ђубре на којем се добро зарађује“ (Ало!, 7.12.2007, 12), која извештава о томе да је отворено „прво постројење за рециклажу електронске и електричне опреме на Балкану“. На фотографији су приказани потпредседник Владе Србије Божидар Ђелић и министар за заштиту животне средине Саша Драгин, који пред блицевима фоторепортера (један фотоапарат се види у горњем левом углу фотографије) пуштају у рад машину за рециклажу, позирајући нагнути један ка другом и притискајући истовремено два зелена дугмета кажипрстом потпуно испружене леве руке, тако да у први мах делује као да нешто показују. Други пример је вест под насловом „Срђан Миливојевић про-

³ „Недопустиво је колоквијално, погрдно и непрецизно називање одређене групе“, *Кодекс новинара Србије*, 2009, 16.

мовисао 'српски лаптоп'" (Ало!, 7.12.2007, 2), илустрована фотографијом у боји начињеном у Скупштини Србије на којој су у првом плану два млађа посланика која испред себе имају дечије рачуналке, док старији посланик поред њих има пред собом лаптоп. Фотографија ефектно делује својом неочекиваношћу: препознатљива атмосфера скупштинског заседања на коме старија господа у оделима гледају испред себе озбиљног лица и насупрот њој – шарене рачуналке. Испод слике стоји иронични наслов који најављује тзв. вест-изјаву, којом се преносе ироничне речи у наслову именованог политичара. Наслов је исписан белим словима на црвеној позадини, а цела вест уоквирана црвеним, чиме је завршен списак ванјезичких функционалних појачивача употребљених у овој вести, а којима се постиже сензационалистички ефекат, својствен дневном листу *Ало!*.

Две вести модела 2 издвајају се у графостилистичком погледу – фотографија која илуструје текст као и у осталим вестима из ове скупине приказује људе који нешто раде, али уместо уобичајеног правоугаоног облика и положаја изнад или поред текста (испод текста претежно када је вест на дну стране), видимо фотографију округлог облика смештену у средиште текста. У првом примеру реч је о фотографији на којој су насмејане девојке које играју на концерту („Карте за „Егзит“ у претпродаји од сутра“ (Блиц, 7.12.2007, 25)), а у другом два мушкарца која пеку ракију у казану („Казан за ракију први српски патент“ (Ало!, 7.12.2007, 5); вест почиње реченицом: „Први регистровани патент у Србији је stroj за печење ракије и заведен је 14. децембра 1909. године...“). Ово је очигледан пример на који начин се фотографијом и графичком обрадом разбија просторна монотонија и уопште сваки вид монотоније у графостилистичком обликовању вести.

Поред већ поменутих подтипова, вести модела 2. могу за тему имати и јавне протесте, те сходно теми бити праћене фотографијом групе штрајкача на улици, у Палати правде или фабричкој хали („'Желвоз' у Смедереву почео са штрајком“ (Блиц, 4.12.2007, S 2); „О штрајку би требало да мисли и Влада“ (Блиц, 13.11.2007, 16); „Тешко живе са 12.000 динара“ (Блиц, 1.12.2007, S 3). И овде видимо везу наслова и слике, два битна елемента вести који читаоцу омогућавају да, чак и када само прелиста новине, на основу њих добије основне информације.

У вести графостилистички обликоване по моделу 2 спадају и спортске вести илустроване фотографијом утакмице, којој динамичност обезбеђује кретање играча на терену или падање на колена, стежање песница и окупљање након поготка, а у нашем корпусу су заступљене са три вести.

Друге три вести по моделу 2 издвајају се тематском повезаношћу (позоришна дешавања) и идентичним илустровањем путем фотографије једне сцене из позоришне представе („Ревизија представа у Аранђеловцу“ (Блиц, 7.12.2007, S8); „Прокупачки аматери извели 'Професионалца“ (Блиц, 3.11.2007, 17); „'Успоменар' у Атељеу“ (Блиц, 1.12.2007, 16) . У сва три примера имамо црно-беле фотографије смештене изнад текста, формата 7,5x4

цм, а испод њих текст белим словима на црној подлози, испред ког је сиви правоугаоник.

Две вести које смо подвели под модел 2. разликују се јер на слици није догађај, нема фигура људи који нешто раде, па ипак на њима се одвија нека радња, а избор графостилистичких средстава је помало неуобичајен. Вест „Мобилни изазива рак у устима?“ (Press, 14.12.2007, 21) – текст који доноси непријатну и застрашујућу информацију смештен је на ружичасту подлогу и праћен фотографијом на којој је само лице девојке која се смеши док телефонира. Друга вест такође има упитну форму наслова: „Атентат на Путина 7. 1. 2008?“ (Press, 10.12.2007, 20), а на слици је црна чизма која гази изгужвану и однекуд исцепану Путинову фотографију. Текст испод слике гласи: „**ЦРНЕ СЛУТЊЕ...** Путин на мети?“.

Модел 3 потврђује већ примећену везу наслова вести и фотографије која прати текст вести. Од 14 вести овог типа 10 вести на слици има неки локалитет, објекат или простор, а његов назив се појављује у наслову вести (подвукла Ј. М.):

- „Новац за обнову за Јусовића куле“ (Блиц, 17.11.2007, 17);
- „Покраден бакарни лим за ваљевски храм“ (Политика, 6.11.2007, 19);
- „Притворен крадљивац са градилишта цркве“ (Блиц, 13.11.2007, S2);
- „Хотел „Плаза“ уместо зграде МУП-а“ (Ало!, 14.12.2007, 3);
- „Правни факултет почео да користи детекторе“ (Press, 6.11.2007, 10);
- „Запаљене просторије Савеза глувих“ (Press, 4.1.2008, 15);
- „Ухапшен бегунац из два затвора“ (Блиц, 24.11.2007, 17);
- „Печурке повредиле четворо људи“ (Ало!, 7.12.2007, 5);

Последњи пример је специфичан јер само на основу читања наслова није јасно да је реч о физичком објекту и да фотографија приказује место саобраћајне несреће. Када читалац пред собом има и фотографију, јасно је да је реч о металним печуркама на аутобуском стајалишту, а када прочита главу вести добиће одговоре на сва питања која су кључна за једну вест о саобраћајној несрећи (како?, када?, где?, ко?, где? има ли жртава?):

„Аутобус београдског Градског саобраћајног предузећа на линији 17, којим је управљао Миленко Нешковић (53), јуче око 10 сати оборио је на стајалишту у Улици омладинских бригада 2 четири металне печурке. Том приликом повређени су Миланка Нинковић (66), Миливоје (72) и Драгица Николић (66) и Глигорије Костић (70). Они се налазе ван животне опасности.“

Дакле, када је реч о вестима графостилистички обликованим по моделу 3, у већем броју случајева просторна локализација наглашена је двоструко, насловом и фотографијом. Дешавање везано за Јусовића кулу, ваљевски храм, хотел „Плаза“, Правни факултет, просторије Савеза глувих или два затвора, представља тему вести, а читалац је насловом и фотографијом заинтригиран да прочита шта је то што се на тим местима дешава. У нешто мањем

броју вести обликованих по овом моделу нема просторне локализације у наслову вести коју прати фотографија барикада на путу („Белгијанци пропихтали од кризе“ (Press, 16.12.2007, 12)), осветљеног градског трга („Крагујевчани широке руке“ (Курир, 15.12.2007, 15); тек поднаслов успоставља ближу везу са фотографијом: „За набавку новогодишњих украса издвојили тридесет пет хиљада евра“) или бензинске пумпе („Гориво скупље за око два динара“ (Блиц, 7.12.2007, 9) и „Гориво јефтиније за три динара“ (Блиц, 25.1.2008, 9)). Последње две вести објављене у дневном листу *Блиц*, осим заједничке тематике имају и идентичну синтаксичку структуру наслова, као и иста графостилистичка средства: исти фонтови, црно-бела фотографија бензинске пумпе, антрфиле у виду две идентичне табеле са ценама горива (стара и нова цена). Обе вести потписао је новинар Р.Ж.М.

Модел 4. одликује се статичнијим карактером фотографије, јер људи на њој позирају фотографу. Вест „Отварање Музеја АВВА у јуну 2009. године“ (Блиц, 7.12.2007, 24) прати фотографија четири члана славног шведског бенда који увијени само у станиол позирају са шведском заставом у позадини. Оваква фотографија свакако има за циљ да привуче пажњу читаоца. Вест „Шију и одећу за кућне љубимце“ (Блиц, 7.12.2007, S7) пропраћена је фотографијом пет ученица Техничке школе за машинство и саобраћај са плишаним псима обученим у њихове креације и њихове професорке, а наднаслов „Сајам Омладинског предузетништва у Крагујевцу“, подвучен црвеном линијом, употпуњује информације које реципијент привучен насловом и фотографијом стиже бацивши поглед на горњи десни угао ове новинске стране. Више информација о учесницима сајма и њиховим изумима добиће читањем текста вести. Међу вестима ове скупине су и „Мирјана Метлић нова мис Балкана“ (Press, 14.12.2007, 33) у којој је тело вести штампано у два ступца између којих су мис Балкана и две пратиље са лентама, поклонима и букетима цвећа; вест „Штрајкују од летос“ (Блиц, 25.1.2008, S2) изнад чијег текста је фотографија радника „Ниш филма“ умотаних у шалове на степеништу испред кабинета градоначелника, где група њих „свакодневно протествује од 10 до 11 часова“ и сл.

Модел 5 из табеле бр.1 на фотофразији има појмове предметног света о којима се у вести говори: пут са нотама („Пут који свира и упозорава“ (Блиц, 25.12.2007, 18)), боцу алкохола („Алкохол добар за старије?“ (Press, 4.1.2008, 33)), бочица пеницилина и шприц („Крај несташице пеницилина“ (Press, 16.12.2007, 9)), необичне сијалице („Уметничке сијалице уместо лустера“ (Блиц, 25.12.2007, 19)), мобилни телефон („Мали паметан телефон“ (Блиц, 7.12.2007, 23)), провокативна насловна страна књиге „Грабљивица“ („Грабљивица‘ обара све рекорде“ (Ало!, 14.12.2007, 4); наслов је подвучен црвеном линијом, а црвен је и наслов књиге на фотографији), хероин („Турчину 12 година за шверц хероина“ (Press, 4.1.2008, 12)), марихуана („Притворени због марихуане“ (Press, 10.12.2007, 14))⁴.

⁴ Подвукла Ј. М.

Везу наслова и фотографије видимо и у моделу 6 Вест „Чарапе од паукове свиле“ (Press, 16.12.2007, 15) има на фотографији дудовог свилца који плете, а вест „Животиње у ЗОО врту добиле поклоне!“ (Press, 31.12.2007-2.1.2008, 28) лава испред кога је поклон са машном.

Модел 7, иако заступљен малим бројем примера, чини се довољно занимљивим да се осврнемо на њега, посматрајући укупност семиотичких обележја једне од две вести у којима се јавља та врста фотографије. На фотографији је дршка штапа у рукама старе особе, детаљ са црно-беле фотографије. Семиотичка обележја вести под насловом „Силована старица“ (Правда, 8. и 9. 03. 2008, 13) поред фотографије чине и друга средства. У тамносиви оквир смештени су наднаслов испред кога стоји наранџасти круг, испод њега слика руку старије особе које држе дршку штапа. Слика заузима трећину простора вести. Испод слике се налази наслов, а испод њега је тело вести. Наслов и наднаслов су штампани болдираним белим словима на тамносивој позадини оквира, великим почетним словом. Текст вести је одштампан црним словима на белој подлози и смештен је испод наслова у виду једног ступца од 29 редова, подељеног на два пасуса. Први, мањи пасус, представља лид вести, а други, већи, тело вести.

Као што смо већ напоменули, мањи број вести има допуну у виду различитих слика. У две вести појављују се амблеми смештени између два ступца вести: знак Нафтне индустрије Србије у вести под насловом „Влада за дил са Русима“ (Ало!, 14.12.2007, 3), која извештава „о потреби остваривања сарадње Русије и Србије у области нафтне и гасне привреде“, и грб репрезентације Енглеске у вести „Испадање кошта 1,7 милијарди евра“ (Блиц, 16.11.2007, 33), која говори о испадању из Европског првенства у фудбалу, при чему средством визуелног кода читалац сазнаје о чијем испадању је реч.

Цртежи се јављају у три вести-занимљивости, тзв. „soft news“, од којих две налазимо у рубрици „Луда планета“ дневног листа *Блиц* (31.10.2007, 21) под насловом „Дечак научио десет језика“ (дечак седи на књигама и држи лаптоп у крилу) и „Пас упуцао ловца“ (ловац и пас), а трећу у рубрици „BIZARRE“ дневног листа *Press* (10.12.2007, 25), без наслова, са темом забране реп музике у Ирану и илустрацијом у виду заставе Јамајке у чијем средишњем делу, на белом простору између зеленог и црвеног, репује црнац обучен у жуто.

Портрет др Арчибалда Рајса сликара Драгомира Глишића допуњује тело вести „Слике Драгомира Глишића у Галерији ‘73“ (Блиц, 7.12.2007, 21).

ЗАКЉУЧАК

Повезаност фотографије као главног средства визуелног кода са насловом као посебном категоријом писане речи, показано на великом броју примера, прагматички је условљено чињеницом да велики број савремених читалаца услед недостатка времена понекад само прелиста новине, па му ови

визуелно истакнути елементи вести који се међусобно допуњују дају део информације. Фотографија носи допунску информацију уз насловни блок, који може бити истакнут на различите начине. Веза фотографије са наднасловом је ређа него веза са насловом.

Разврставајући вести илустроване фотографијом по тематици, наилазимо на вести сличне садржине које су идентичне у погледу графостилистичког поступка (позадина, слика, фонтови, оквир), као и простора који заузимају, дужине вести и наслова, па илуструју стварање стереотипне форме, оправдано услед брзине којом се новински текстови припремају за штампу, али и услед тога што се уједначеном формом вести рецепијент навикава на њу и лако проналази информације које га занимају већ приликом летимичног прегледа штампе.

ЛИТЕРАТУРА

Васић (1995): Вера Васић: *Новински рекламни оџлас*, Ветерник: ЛДИ.
Коњик (2006) Ивана Коњик: Перифрастички предикат у новинским насловима, *Наш језик XXXVII/1-4*, Београд: Институт за српски језик САНУ, 33-41.

Милановић (2000): Александар Милановић: Стереотипност и креативност у структури новинске вести при генези српског новинарског подстила, *Српски језик V/1-2*, Београд: Научно друштво за неговање и проучавање српског језика, 623-639.

Тошовић (2002): Бранко Тошовић: *Функционални стилови*, Graz: Institut für Slawistik der Karl-Franzens-Universität.

Jelena Maksimović
University of Kragujevac
Faculty of Education in Jagodina

PHOTOGRAPHY AS A MEANS OF VISUAL CODE IN NEWSPAPER NEWS

Summary: The paper studies the news in daily newspaper as most frequent and basic journalistic genre. Analysis shows the importance of photography as a means of visual code in structure of news as the main genre of journalistic functional style and how it is connected with titles of the news and with other means of the visual code.

Key words: photography, newspaper news, public informing, journalistic style, non-linguistic function intensifiers.